

2. oddíl:

Aplikace některých předpisů na rozhodnutí orgánů společnosti

Ustanovení občanského zákoníku o zdánlivém právním jednání, o neplatnosti právních jednání, omylu a následcích neplatnosti právního jednání se na rozhodnutí orgánů společnosti nepoužijí, ovšem s výjimkou povinnosti nahradit újmu způsobenou neplatným nebo nicotným právním jednáním (§ 45 odst. 3 korp. z.).

V daném kontextu je třeba důrazně rozlišovat mezi:

1. rozhodnutím orgánu společnosti (popř. jeho vadou), na které režim § 45 odst. 3 korp. z. vždy dopadá, a
2. právním jednáním společnosti, na které režim § 45 odst. 3 korp. z. nikdy nedopadá.

3. oddíl:

Náležitosti rozhodnutí orgánu společnosti

Právní doktrína tradičně rozeznává povinné (obligatorní) a dobrovolné (fakultativní) náležitosti právních jednání. Výše uvedené lze vztáhnout i na rozhodnutí orgánů společnosti, a to bez ohledu na skutečnost, zda rozhodnutí orgánu společnosti bude považováno za právní jednání (kde se tyto principy použijí bez dalšího) nebo za jinou právní skutečnost (kde se tyto principy použijí na základě analogie podle § 10 obč. z.).

Platná právní úprava *de lege lata* nemá žádnou obecnou úpravu obligatorních náležitostí rozhodnutí orgánů společnosti; existují pouze parciální úpravy, a to obligatorních náležitostí:

1. některých usnesení valné hromady,
2. některých rozhodnutí představenstva, a
3. některých rozhodnutí správní rady.

S výhradou uvedených výjimek však nejsou, co se týče obligatorních náležitostí usnesení, členové orgánů společnosti při formulaci a přijímání usnesení orgánů společnosti nijak zvlášť limitováni.

Je-li pro absenci některé obligatorní náležitosti rozhodnutí orgánů společnosti nesrozumitelné nebo neurčité, je nicotné (§ 45 odst. 2 korp. z.).

4. oddíl:

Platnost a účinnost rozhodnutí orgánů společnosti

Rozhodnutí orgánů společnosti je platné, pokud:

1. bylo přijato právem předepsanou procedurou orgánem společnosti k jeho přijetí příslušným v mezích jeho působnosti dané mu právními předpisy,

2. je v souladu s právními předpisy,
3. má veškeré náležitosti stanovené právními předpisy, a
4. jde-li o usnesení valné hromady nebo jde-li o usnesení voleného orgánu společnosti v působnosti valné hromady: je v souladu se stanovami.

Rozhodnutí orgánu společnosti je účinné vůči (§ 45 odst. 4 korp. z.):

- a) společnosti okamžikem přijetí; ovšem rozhodnutí jediného akcionáře v působnosti valné hromady je účinné vůči společnosti, jakmile jí bylo doručeno, a
- b) třetí osobě okamžikem, kdy se o něm třetí osoba dozvěděla nebo mohla dozvědět.

Rozhodnutí orgánu společnosti je účinné vůči jejím akcionářům okamžikem, kdy se o něm dozvěděly nebo mohly dozvědět.

Účinnost rozhodnutí orgánu společnosti je vždy podmíněna jeho platností, tzn. rozhodnutí je účinné od výše uvedeného okamžiku, nebo jiným, pozdějším okamžikem v rozhodnutí přímo stanoveném. Pokud není pozdější účinnost rozhodnutí výslovně stanovena, pak rozhodnutí nabývá účinnosti výše uvedeným okamžikem. Rozhodnutí nikdy nemůže mít zpětnou (retroaktivní) účinnost.⁴⁷³

Zjevně nesprávné je stanovisko, podle něhož může zpětnou (retroaktivní) účinnost rozhodnutí orgánu společnosti přiznat (pouze) zákon.⁴⁷⁴ To je naprostý omyl, protože je-li obecně nepřipustná retroaktivita zákona (čl. 40 odst. 6 věta první Listiny), pak tím spíše totéž platí i pro právní akty vydávané na základě zákona a v jeho mezích. Není-li něco dovoleno zákonu, tím spíše to nemůže být dovoleno ani jakémukoliv jinému podzákonnému právnímu aktu.

Od retroaktivity rozhodnutí je třeba odlišit situaci, kdy by se rozhodnutí netýkalo toliko událostí budoucích, nýbrž i událostí minulých. Vznikl-li by např. spor o výklad nejasně formulovaného rozhodnutí přijatého v roce 2014 stran stanovení přesné výše odměny člena voleného orgánu, nic nebrání tomu, aby v roce 2016 bylo přijato rozhodnutí nové, toliko upřesňující původní rozhodnutí a narovnávací pochybné nebo sporné vztahy mezi společnostmi a členem voleného orgánu (analogicky § 1903 a násl. obč. z.).

5. oddíl:

Rozhodnutí orgánu společnosti a právní podmínky

Bez zřetele ke skutečnosti, jaká je právní povaha rozhodnutí orgánu společnosti, je možno dovodit, že vznik, změna nebo zánik práva nebo povinnosti lze vázat v rozhodnutí orgánu společnosti na splnění právní podmínky podle § 548 obč. z., a to jak podmínky odkládací, tak i rozvazovací, přičemž k podmínkám nemožným se nepřihlíží.

⁴⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 1996 sp. zn. 2 Odon 25/96, Soudní judikatura, 1997, č. 8, s. 189 a násl. (a republikovaný tamtéž, 1999, č. III, s. 8).

⁴⁷⁴ Viz rozsudek cit. v předchozí poznámce.

V praxi se objevují většinou podmínky odkládací, a to nejčastěji ve vazbě na schvalování odměn členům volených orgánů. Pravidelně znějí nejružnější rozhodnutí orgánů společnosti např. tak, že výplata (části) odměny je vázána na dosažení určitého hospodářského výsledku společnosti atd.

6. oddíl: Postup v případě sporu, zda rozhodnutí orgánu společnosti bylo přijato či nikoliv

Může být předmětem sporu, zda bylo *in concreto* nějaké rozhodnutí orgánu společnosti přijato či nikoliv, a pokud ano, pak jaký je jeho obsah.

Pro tyto případy zákon nemá žádnou zvláštní úpravu. Postup podle § 428 korp. z. tu je vyloučen, neboť v tomto řízení lze řešit otázku toliko (ne)platnosti nebo nicotnosti usnesení valné hromady.

Absence zvláštní úpravy nebrání podání obecné určovací žaloby podle § 80 o. s. ř., zda tu právo je či není, ovšem za podmínky, že žalobce má naléhavý právní zájem na věci samé; vzhledem k tomu se úprava aktivní legitimace podle § 428 odst. 1 korp. z. nepoužije ani analogicky. Je vcelku nepochybné, že naléhavý právní zájem bude mít vždy akcionář a člen voleného orgánu.⁴⁷⁵

7. oddíl: Povinnosti člena kolektivního orgánu společnosti při výkonu hlasovacího práva

§ 1 Základní otázky

Každý je povinen jednat v souladu s právními předpisy, a pokud se týče členů orgánů společnosti, i v souladu se stanovami; to platí i při výkonu hlasovacího práva na zasedání kolektivního orgánu společnosti. I hlasováním se lze dopustit protiprávního jednání, jehož právním následkem bude vznik odpovědnosti dotčeného člena kolektivního orgánu společnosti. Skutečnost, že usnesení kolektivního orgánu společnosti je výsledkem kolektivního procesu tvorby vůle vyjádřené (zpravidla) hlasováním, a že tedy jde o vůli formulovanou v kolektivním orgánu společnosti, neanuluje, nevylučuje ani nesnižuje odpovědnost člena kolektivního orgánu společnosti za porušení právní povinnosti při jeho konkrétním projevu vůle, byť by tento projev měl výhradně podobu hlasování na zasedání kolektivního orgánu společnosti.

⁴⁷⁵ Stejnou konstrukci zná i německá právní úprava, kde společník může podat v těchto případech určovací žalobu podle § 256 ZPO (Zivilprozessordnung).

Princip individuální právní odpovědnosti znamená, že odpovědnost vzniká toliko těm členům kolektivního orgánu společnosti, kteří pro přijetí příslušného usnesení v rozporu se svými právními povinnostmi hlasovali.

Od odpovědnosti je třeba odlišit důkazní stránku věci. Nelze-li někomu prokázat porušení právní povinnosti, neznamená to, že dotyčná osoba není odpovědná, nýbrž pouze to, že dotyčného nelze za porušení právní povinnosti sankcionovat. Typicky v případech tajného hlasování, kdy rozhodnutí nebylo přijato jednomyslně, může být prokázání porušení povinnosti konkrétním osobám prakticky nemožné.

Případy porušení povinností akcionářem při přijímání usnesení valné hromady jsou dosti ojedinělé. Nepoměrně častější jsou případy porušení povinnosti členů volených orgánů; to ale porušení povinností akcionářem nevylučuje.

Člen kolektivního orgánu společnosti je odpovědný za porušení právní povinnosti vůči společnosti nejen v případě přijetí rozhodnutí, nýbrž i v případě nepřijetí rozhodnutí. Není nijak vyloučeno, že člen kolektivního orgánu společnosti zneužije své postavení nikoliv ve smyslu prosazení určitého rozhodnutí, nýbrž právě naopak ve vztahu ke znemožnění přijetí určitého rozhodnutí.

K tomu přistupují zvláštní předpisy o výkonu hlasovacího práva akcionářem. Každý akcionář je ve vztahu ke společnosti a ostatním akcionářům odpovědný vždy, zneužije-li většinu nebo menšinu hlasů ve společnosti (§ 212 obč. z.). Proti zneužití většiny nebo menšiny hlasů se lze bránit návrhem podle § 428 korp. z. nebo podle § 212 odst. 2 obč. z.

§ 2 Odpovědnost člena kolektivního orgánu společnosti za výkon hlasovacího práva

Rozhodnutí kolektivního orgánu společnosti nevylučuje individuální trestní nebo správní odpovědnost jednotlivých osob – jeho členů, kteří se na takovém rozhodnutí podíleli, pokud tímto jednáním naplnili všechny znaky konkrétního trestného činu, s tím, že z hlediska důkazního může mít rozhodující úlohu zápis o zasedání kolektivního orgánu společnosti, jehož je dotčená osoba členem, zejména pak protokol o tom, jak kdo hlasoval stran jednotlivých usnesení (tr. R 23/1999).

Jestliže členové kolektivního orgánu společnosti svým usnesením schválili podání žádosti o dotaci plně si vědomi podvodných a naprosto nepravdivých údajů v žádosti, pak jsou trestně odpovědní za trestný čin dotačního podvodu podle § 212 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tato skutečnost nijak neumenšuje ani neanuluje trestní odpovědnost osoby, která za společnost takovou podvodnou žádost vědomě podala; v tomto případě byl trestný čin spáchán ve spolupachatelství podle § 23 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, popř. podle povahy a okolností konkrétního případu v účastenství podle § 24 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Rozhodnutí kolektivního orgánu společnosti nevylučuje ani individuální soukromoprávní odpovědnost jednotlivých členů tohoto kolektivního orgánu, kteří se

na takovém rozhodnutí podíleli, pokud tímto jednáním porušili své právní povinnosti.

Soukromoprávní odpovědnost člena kolektivního orgánu společnosti je koncipována jako odpovědnost za porušení právních povinností, a to konkrétně povinnosti nepůsobit nikomu újmu (§ 2894 a násl. obč. z.).

Člen kolektivního orgánu společnosti odpovídá vůči tomu, vůči komu má právní povinnost, tj. vůči společnosti. Jestliže tedy členové kolektivního orgánu společnosti (nebo někteří z nich) přijmou usnesení orgánu společnosti, jehož důsledkem bude vznik újmy na majetku společnosti, pak nesou za toto své jednání právní odpovědnost. Řečeno na příkladu, zakázali-li akcionáři cestou usnesení valné hromady provedení oprav na nemovitosti ve vlastnictví společnosti, takže nemovitost nenapravitelně zchátrá, pak jsou povinni k náhradě újmy tímto společnosti způsobené a nemohou se domáhat své neodpovědnosti a neručení za dluhy společnosti, protože tato úprava kryje pouze dluhy společnosti vůči třetím osobám, nikoliv odpovědnost za újmu způsobenou usnesením valné hromady ve vztahu ke společnosti samé.

Závažnou je situace, kdy v důsledku pochybného, leč nikoliv neplatného usnesení kolektivního orgánu společnosti dojde k poškození třetích osob. Typicky lze uvažovat situaci, kdy v důsledku usnesení kolektivního orgánu společnosti dojde k prominutí dluhu třetí osoby vůči společnosti, v důsledku čehož se však společnost dostane do úpadku, což nutně poškodí věřitele společnosti. Ti ovšem nejsou proti takovému jednání bezbranní. Věřitel se může dovolávat neplatnosti nebo neúčinnosti právního jednání, kterým společnost na základě usnesení svého kolektivního orgánu dlužníkovi jeho dluh promínila, v insolvenčním řízení podle §§ 231–243 ins. z. nebo mimo rámec insolvenčního řízení podle §§ 589–599 obč. z.

Bez ohledu na (ne)určení neplatnosti nebo neúčinnosti právního jednání, kterým společnost poškodila věřitele, se může společnost domáhat náhrady újmy vůči jednomu nebo více členům kolektivního orgánu společnosti, kteří společnosti způsobili újmu přijetím pochybného usnesení. Odpovědné osoby se nemohou dovolávat platnosti takového jimi přijatého usnesení, neboť jednak by takový postup byl ve zjevném rozporu s dobrými mravy, jednak každý je povinen k náhradě újmy způsobené porušením dobrých mravů (§ 3 odst. 2 korp. z. ve spojení s § 2909 obč. z.) nebo zákona (§ 3 odst. 2 korp. z. ve spojení s § 2910 obč. z.).

8. oddíl:

Vady rozhodnutí orgánu společnosti

§ 1 Základní otázky

Právní úprava stojí na principu, že není akceptovatelné nad jistou mírou přiměřenou poměrům zasahovat do vnitřních poměrů společnosti jakožto soukromoprávního subjektu práv a povinností. Soud nesmí zasahovat do vnitřních poměrů společnosti

nad míru stanovenou zákonem. Možnost prohlásit za neplatné rozhodnutí orgánu společnosti z jakýchkoliv důvodů bez omezení by však měla za následek přílišnou ingerenci orgánů soudní moci do vnitřních záležitostí společnosti. I společnost má jistá základní práva a svobody, které jsou ústavněprávně a mezinárodněprávně chráněny;⁴⁷⁶ každý zásah do jejích práv a svobod tedy nutně musí mít svůj legitimní, oprávněný účel. Orgány veřejné moci mohou proto zasahovat do vnitřních poměrů společnosti pouze potud, pokud si to vyžaduje ochrana základních práv a svobod jejích akcionářů či třetích osob. Jen tak lze docílit stavu, aby tento zásah nevybočil z kautel základních práv a svobod vymezených mezinárodními i vnitrostátními právními předpisy.

Tento princip neznamena popření práva na soudní ochranu a spravedlivý proces, jak se někdy v praxi mylně dovozuje. Akcionář ani jakákoliv jiná osoba se obecně nemůže domáhat soudního přezkumu rozhodnutí orgánů společnosti (až na výjimky) ani v řízení podle § 80 o. s. ř., ani v jiném řízení. Nic však nebrání tomu, aby platnost rozhodnutí orgánu společnosti byla přezkoumána v konkrétním soudním, správním nebo trestním řízení jako otázka předběžná a na základě tohoto posouzení pak bylo meritorně rozhodováno.⁴⁷⁷

Rozhodnutí orgánu společnosti nelze napadnout žalobou na vyslovení jeho neplatnosti nebo nicotnosti; výjimkou je pouze:

1. usnesení valné hromady, které lze napadnout návrhem podle § 428 korp. z., a
2. rozhodnutí voleného orgánu společnosti, jestliže rozhoduje v působnosti valné hromady. V takovém případě se použije obecná úprava podle § 428 korp. z. (§ 430 odst. 1 korp. z.); jde o:
 - a) rozhodnutí dozorčí rady o povolání a odvolání člena představenstva,
 - b) rozhodnutí dozorčí rady o schválení smlouvy o výkonu funkce člena představenstva povolaného dozorčí radou,
 - c) rozhodnutí dozorčí rady o schválení jiné odměny člena představenstva povolaného dozorčí radou, než na kterou plyne právo ze zákona, ze smlouvy o výkonu funkce nebo z vnitřního předpisu společnosti schváleného dozorčí radou, a
 - d) rozhodnutí představenstva nebo správní rady o zvýšení základního kapitálu na základě předchozího pověření.

V těchto případech lze přezkoumávat usnesení volených orgánů ve výše uvedených otázkách stejně jako usnesení valné hromady samotné. Bylo by nelogické zbavit osoby, oprávněné jinak napadat usnesení valné hromady, této možnosti jen proto, že v tomto případě nerozhoduje valná hromada, ale orgán, na který sama valná hromada (ať již ve stanovách, nebo konkrétním rozhodnutím) své oprávnění přenesla. Takový závěr by znamenal, že poté, co k přenesení působnosti došlo, by byli akcionáři a další oprávněné osoby zbaveny možnosti bránit se případnému

⁴⁷⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 1. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 15/93, *Ústavní soud ČR Sbirka nálezů a usnesení*, Svazek 1. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 23 a násl.

⁴⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005 sp. zn. 29 Odo 442/2004, *Soudní judikatura*, 2005, č. 10, s. 797 a násl.

nezákonnému postupu voleného orgánu, který vykonává přenesenou působnost, a to v některých případech bez možnosti nápravy nezákonného rozhodnutí. Takový postup by mj. také znamenal, že akcionář, disponující potřebnou většinou hlasů, by mohl zcela zamezit tomu, aby oprávněné osoby napadly nezákonné usnesení v přenesené působnosti jen tím, že by působnost valné hromady (v případech, kdy to zákon umožňuje) přenesl na volený orgán společnosti, aniž by tomu mohli ostatní akcionáři zabránit. Takový závěr by byl v příkrém rozporu se zásadami, na kterých stojí obchodní právo.⁴⁷⁸

§ 2 Právní následky vadného rozhodnutí orgánu společnosti

1. Obecně

Co do základního členění lze rozlišovat dva druhy vad rozhodnutí orgánu společnosti, a to na rozhodnutí neplatná a na rozhodnutí nicotná (nulitní).

Neplatné je rozhodnutí orgánu společnosti tehdy, je-li zde rozpor přijatého rozhodnutí s právními předpisy a – jde-li o usnesení valné hromady – i se stanovami.

Nicotné (nulitní)⁴⁷⁹ je rozhodnutí orgánu společnosti *ex definitione* tehdy, je-li postiženo vadou tak zásadního významu, že se ve skutečnosti o žádné právní jednání nejedná.⁴⁸⁰ Obecně vzato, lze za nicotná rozhodnutí pokládat především takové paaky, které přijal orgán společnosti, ačkoliv do jeho působnosti (ať již *ex lege*, nebo na základě stanov) vůbec nenáleží. Za nicotné rozhodnutí orgánu společnosti lze považovat takové rozhodnutí, které pro svoji vadu nevyvolává žádné právní účinky.

Je absolutně vyloučeno nicotné rozhodnutí rušit, měnit, odvolávat, ratihabovat, konvalidovat atd. atp. Nicotné rozhodnutí je vadné jednou provždy a neodvolatelně. Případné excesy občas se dějící v praxi na tom nemohou nic změnit.

2. Některé důvody nicotnosti rozhodnutí orgánu společnosti

Nicotné je vždy zejména rozhodnutí orgánu společnosti:

1. o povolání určité osoby do funkce člena voleného orgánu, je-li tato osoba *ex lege* k výkonu této funkce nezpůsobilá (§ 155 odst. 1 věta první obč. z.),
2. které ve skutečnosti orgánem společnosti nikdy nebylo přijato, a které tedy jako takové vůbec neexistuje (§ 551 obč. z.),
3. jestliže jej přijal orgán společnosti, do jehož působnosti přijetí tohoto rozhodnutí ani podle zákona, ani podle stanov nenáleží (např. rozhodnutí o povolání

⁴⁷⁸ Rozhodnutí cit. v předchozí poznámce.

⁴⁷⁹ Označované též jako zdánlivé právní jednání – *non negotium*.

⁴⁸⁰ Například O. Švestka in Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. I. díl. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 316; V. Knapp, M. Knappová a T. Pohl in Švestka, J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. I. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 140; V. Kubeš in Rouček, F., Sedláček, J. a kol. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. IV. díl. Praha: V. Linhart, 1936, s. 138; aj.

- určité osoby do funkce člena voleného orgánu, není-li orgán společnosti přijímající toto rozhodnutí k povolání osoby do funkce vůbec oprávněn),
4. o rozdělení podílů na zisku v rozporu se zákonem (§ 34 odst. 3 věta druhá korp. z.);⁴⁸¹ stejné pravidlo obsahuje duplicitní § 350 odst. 3 korp. z.,
 5. jež je neurčité nebo nesrozumitelné (§ 45 odst. 2 korp. z.). Nejisté je, zda je zde aplikovatelné pravidlo, že byl-li projev vůle mezi stranami dodatečně vyjasněn, nepřihlíží se k jeho vadě a hledí se, jako by tu právní jednání bylo od počátku (§ 553 odst. 2 obč. z.). Z logiky věci lze dovodit kladnou odpověď, neboť takový výklad konstrukci zákona nijak neodporuje, ovšem pouze za podmínky, že soud dosud pravomocně nerozhodl o nicotnosti rozhodnutí orgánu společnosti; pak je totiž vyjasnění jeho obsahu reálně nemožné,
 6. o změně stanov, která odporuje kogentním ustanovením zákona (§ 45 odst. 1 a 2 korp. z. ve spojení s § 245 obč. z.). I když bylo rozhodováno výslovně o změnách stanov jako celku (a nebylo tudíž rozhodováno samostatně o jednotlivých změnách) jediným usnesením, je možné se domáhat vyslovení nicotnosti usnesení valné hromady jen ohledně nezákonné části stanov,⁴⁸²
 7. jež zavazuje k (právně nebo fakticky) nemožnému plnění (§ 45 odst. 2 korp. z.),
 8. kterým se omezuje nebo vylučuje odpovědnost (některého) člena voleného orgánu společnosti za újmu způsobenou společností porušením povinnosti výkonu funkce s péčí řádného hospodáře (§ 53 odst. 2 korp. z.),
 9. kterým se v rozporu se zákonem zasahuje do obchodního vedení společnosti (§ 435 odst. 3 korp. z.); to neplatí, jde-li o usnesení podle § 51 odst. 2 korp. z.,
 10. přijaté v působnosti valné hromady osobou, která sice jako jediný akcionář vystupuje, ačkoliv jím po právu není. Osoba, která prokáže, že je právoplatným jediným akcionářem, se může domáhat vyslovení jeho nicotnosti v řízení podle § 80 o. s. ř., s tím, že bude muset prokázat svůj naléhavý právní zájem na tomto určení,⁴⁸³
 11. jde-li o rozhodnutí představenstva nebo správní rady o zvýšení základního kapitálu společnosti přijatého na základě předchozího pověření:
 - a) valnou hromadou, jestliže byla vyslovena neplatnost nebo nicotnost usnesení valné hromady o pověření představenstva nebo správní rady ke zvýšení základního kapitálu,⁴⁸⁴
 - b) stanovami, je-li příslušná klauzule stanov nicotná nebo absolutně neplatná,

⁴⁸¹ Shodně *J. Dědič* v poznámce k rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2009 sp. zn. 29 Cdo 4284/2007, *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 3, s. 92.

⁴⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2005 sp. zn. 29 Odo 701/2004, *Soudní rozhledy*, 2006, č. 2, s. 67 a násl.

⁴⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 10. 2008 sp. zn. 29 Odo 1639/2006, ASPI JUD142322CZ; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 9. 2009 sp. zn. 29 Cdo 3914/2008, ASPI JUD156031CZ; a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 2010 sp. zn. 29 Cdo 3247/2009 ASPI JUD183423CZ.

⁴⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2014 sp. zn. 29 Cdo 3282/2011, *Soudní judikatura*, 2015, č. 4, s. 285 a násl.

12. jež orgán společnosti přijal ve věcech, které do působnosti tohoto orgánu stanovami svěřit lze, věcně se tak však právem předepsaným způsobem nestalo,
13. které bylo přijato v mezích působnosti orgánu společnosti svěřené jí stanovami, ovšem na základě nicotné nebo neplatné klauzule stanov. Jde zejména o ty případy, kdy příslušná změna stanov nebyla schválena zákonem předepsaným způsobem, ovšem usnesení valné hromady o změně stanov nebylo v zákonné lhůtě napadeno návrhem podle § 428 korp. z.; v takovém případě je marným uplynutím času sice stanovována neplatnost usnesení valné hromady, nikoliv však neplatnost změny stanov samých. Je-li tedy příslušná (kompetenční) klauzule stanov absolutně neplatná, nemůže jí být založena působnost orgánu společnosti a případné rozhodnutí orgánu společnosti přijaté na základě neplatné kompetenční klauzule stanov je nicotné,
14. kterým se omezují nebo odebírají akcionářům jejich zákonem garantovaná práva,
15. kterým se v rozporu se zákonem určuje rozhodný den pro účast na zasedání valné hromady.

IX.2 KAPITOLA:

Střet zájmů člena orgánu akciové společnosti

1. oddíl:

Úvodní výklady

V zájmu zamezení (existujícího nebo i jen potenciálního) střetu zájmu stanovil zákonodárce podrobná zákonná pravidla; úprava je obsažena v §§ 54–57 korp. z.

Právní úprava střetu zájmu dopadá na členy veškerých orgánů společnosti, tedy jak na členy obligatorních orgánů společnosti (akcionáře nevyjímaje, neboť i akcionáři jsou z titulu své účasti ve společnosti členy jejího nejvyššího orgánu = valné hromady), tak i na členy fakultativních orgánů společnosti (§ 70 korp. z.).

2. oddíl:

Obecné předpisy o (hrozícím) střetu zájmů

Jestliže se člen orgánu společnosti dozví, že došlo nebo může dojít ke střetu:

1. jeho zájmu,
2. zájmu osoby mu blízké, nebo
3. zájmu osoby jím ovlivněné, ovládané nebo řízené,

se zájmem společnosti, jejímž je členem orgánu, je povinen informovat o tom bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem (informování ostatních akcionářů je však v reálných poměrech většiny a. s. zhola nemožné), a také dozorčí nebo správní radu, a není-li toto informování možné,⁴⁸⁵ valnou hromadu.

Alternativně může člen orgánu splnit svoji notifikační povinnost tak, že o (hrozícím) střetu zájmu rovnou informuje valnou hromadu. Tato úprava je logicky vadná, neboť se tím z možnosti účinného zásahu fakticky vylučuje dozorčí nebo správní rada, jež má z titulu své funkce povinnost na takové oznámení reagovat a vyvodit z něj příslušné důsledky, jinak členové dozorčí nebo správní rady porušují svoji povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře. Toto jednak ve vztahu k valné hromadě neplatí, jednak akcionáři jakožto neprofesionálové si nemusí reálný význam takového oznámení uvědomit.

Informační povinnost není dána pouze tehdy, jde-li o jediného akcionáře této společnosti, protože by *de facto* informoval sám sebe.

Dozorčí nebo správní rada je oprávněna rozhodnout o pozastavení výkonu funkce člena voleného orgánu, jenž je v (hrozícím) střetu zájmů, a to na dobu určenou jejím usnesením. Zda tento postup bude zvolen či nikoliv, záleží na okolnostech konkrétního případu. Je-li však k tomu závažný důvod, je dozorčí nebo správní rada k tomuto kroku povinna přistoupit, jinak ti její členové, kteří hlasovali proti zákazu, porušují svoji povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře.

Také valná hromada může rozhodnout o pozastavení výkonu funkce člena voleného orgánu, jenž je v (hrozícím) střetu zájmů, a to na dobu určenou jejím usnesením. Valná hromada však – na rozdíl od dozorčí nebo správní rady – není k tomuto postupu povinna.

Z dikce zákona není sice zřejmé, zda lze pozastavit výkon funkce i členovi voleného orgánu, který svoji notifikační povinnost nesplnil, dozví-li se o jejím střetu zájmů valná hromada nebo dozorčí nebo správní rada jiným způsobem, z logiky věci však lze dovodit, že ano; ostatně opačný výklad by byl nutně absurdní.

3. oddíl:

Střet zájmů při některých právních jednáních

§ 1 Základní otázky

Člen orgánu je povinen informovat bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem, a také dozorčí nebo správní radu, a není-li to možné, pak valnou hromadu, jestliže:

⁴⁸⁵ To připadá v úvahu např. při střetu zájmu člena představenstva v dualistické společnosti, ve které je dozorčí rada (např. kvůli neobsazenosti míst v ní) reálně nefunkční, nebo při střetu zájmu statutárního ředitele monistické společnosti, je-li statutárním ředitelem a jediným členem jednočlenné správní rady totožná osoba.

1. má být uzavřena smlouva mezi:
 - a) společností, v níž je členem orgánu, na straně jedné, a
 - b) osobou, jež je členem orgánu, nebo osobou jí blízkou nebo osobou jí ovlivněnou, ovládanou nebo řízenou, na straně druhé; nebo
2. má společnost, v níž je členem orgánu, zajistit nebo utvrdit dluhy nebo se stát spoludlužníkem osoby, jež je členem orgánu společnosti, nebo osoby jí blízké nebo osoby jí ovlivněné, ovládané nebo řízené.

Alternativně může člen orgánu splnit svoji notifikační povinnost tak, že informuje rovnou valnou hromadu. I zde je tato úprava logicky vadná, neboť se tím z možnosti účinného zásahu fakticky vylučuje dozorčí nebo správní rada, jež má z titulu své funkce povinnost na takové oznámení reagovat a vyvodit z něj příslušné důsledky, jinak členové dozorčí nebo správní rady porušují svoji povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře. Toto jednak ve vztahu k valné hromadě neplatí, jednak akcionáři jakožto neprofesionálové si nemusí reálný význam takového oznámení uvědomit.

Informační povinnost není dána pouze tehdy, jde-li o jediného akcionáře této společnosti, protože by *de facto* informoval sám sebe.

Celá tato úprava je velmi důležitá, neboť ve všech těchto případech nejde o situaci, kdy může hrozit střet zájmů, nýbrž o situaci, kdy již střet zájmů nepochybně nastal.

§ 2 Obligatorní náležitosti notifikačního oznámení

V oznámení musí osoba, jež je členem orgánu, uvést následující obligatorní náležitosti:

1. úmysl osoby, jež je členem orgánu, nebo osoby jí blízké nebo osoby jí ovlivněné, ovládané nebo řízené uzavřít smlouvu se společností,
2. úmysl společnosti zajistit nebo utvrdit dluhy nebo se stát spoludlužníkem osoby, jež je členem orgánu společnosti, nebo osoby jí blízké nebo osoby jí ovlivněné, ovládané nebo řízené,
3. údaje o potencionálních smluvních stranách nebo zúčastněných osobách,
4. u osob blízkých a u osob ovlivněných, ovládaných nebo řízených: údaje o vzájemných vztazích k osobě, jež je členem orgánu, a
5. podmínky, za nichž má být právně jednáno.

§ 3 Zákaz právního jednání; Informační povinnost dozorčí nebo správní rady

Dozorčí nebo správní rada je bezpodmínečně povinna zakázat realizaci právního jednání, které není v zájmu společnosti, jinak ti její členové, kteří hlasovali proti zákazu, porušují svoji povinnost výkonu funkce s péčí řádného hospodáře.

Dozorčí nebo správní rada je povinna bez zbytečného odkladu podat valné hromadě zprávu o:

1. informací, které obdržela od oznamovatele, a
2. zákazů realizace právního jednání.

Také valná hromada může zakázat realizaci právního jednání, které není v zájmu společnosti, ta však – na rozdíl od dozorčí nebo správní rady – nikdy není k přijetí tohoto rozhodnutí povinna.

§ 4 Zákonná výjimka

Výše uvedená pravidla se nepoužijí na (smlouvy a jiná) právní jednání realizovaná v rámci běžného obchodního styku (§ 57 korp. z.).

Jistý problém tu představuje skutečnost, že v § 70 korp. z. se na § 57 korp. z. neodkazuje, takže vzniká otázka, zda se tato výjimka použije i pro případ střetu zájmu akcionáře. Má-li však výklad zákona dávat logicky smysl, je třeba dovést aplikaci výjimky podle § 57 korp. z. i na akcionáře.⁴⁸⁶

4. oddíl: Dodatek

Zákon výslovně hovoří jen o střetu zájmu osoby ovlivněné nebo ovládané osobou, jež je členem orgánu, a zájmem společnosti. Sporné proto v daném kontextu je, zda se §§ 54–57 korp. z. použijí i pro případy střetu zájmu mezi zájmem osoby řízené osobou, jež je členem orgánu, a zájmem společnosti.

Logicky vzato, lze formulovat stanovisko, že úprava dopadá na všechny tři případy. Byl by totiž dosti nelogický, ba až absurdní výklad zákona, který by vztahoval zákonné předpisy o střetu zájmů toliko na střet zájmu osoby ovlivněné nebo ovládané osobou, jež je členem orgánu, a zájmem společnosti. Nelze totiž přehlížet, že i osoby řízené jsou osobami ovlivněnými (a zároveň i osobami ovládanými, jak zřetelně plyne z § 74 odst. 3 věty první korp. z.).

Opačný výklad by vlastně umožnil, aby se o střetu zájmu osoby ovlivněné nebo ovládané osobou, jež je členem orgánu, a zájmem společnosti bylo možno dozvědět, a tudíž mu i čelit, zatímco o střetu zájmu osoby řízené osobou, jež je členem orgánu, a zájmem společnosti by se nebylo možno dozvědět, takže by mu nikdo nemohl čelit.

⁴⁸⁶ Shodně I. Štenglová in Štenglová, I., Havel, B., Cíleček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 166.

IX.3 KAPITOLA:

Fakultativní orgány akciové společnosti

1. oddíl:

Úvodní výklady

Na fakultativní orgány nikdy nesmí být přenášena pravomoc, kterou zákon vyhrazuje obligatorním orgánům společnosti. Pravomoc a působnost obligatorních orgánů je zákonem koncipována jako výlučná a nepřenosná. K ustanovením stanov a k usnesením orgánu společnosti, kterými by byla přenášena pravomoc zákonem vyhrazená pro obligatorní orgány (nebo některé z nich) na fakultativní orgány společnosti, nelze nikdy přihlížet; taková klauzule stanov a usnesení orgánů společnosti je nicotná.

2. oddíl:

Právní postavení členů fakultativních orgánů

Fakultativní orgány mohou být zřízeny jako monokratické nebo jako kolektivní. Zákon tu nemá žádné omezení, tudíž je tu možné jakékoliv řešení. Z praktického hlediska není příliš vhodné – v zájmu operativnosti orgánů – zřizovat orgány s velkým počtem členů.

Další otázkou též je, jaké podmínky musí členové fakultativních orgánů splňovat.

Je nesporné, že pokud se týče fyzických osob, musí jít o fyzické osoby plně svéprávné, což ostatně plyne z povahy věci, protože jinak by nemohly své funkce vůbec reálně vykonávat.

Není jisté, zda může být připuštěno i členství osob právnických ve fakultativních orgánech. Zde je třeba vyjít z principu, že nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá (čl. 2 odst. 3 Listiny). Jestliže zákon neformuje výslovné omezení nebo zákaz pro členství ve fakultativním orgánu, pak lze dovodit, že právnická osoba členem fakultativního orgánu být může.

Jisté omezení ovšem i pro právnické osoby existuje; toto omezení plyne z mezí konkrétní právní osobnosti jednotlivých druhů právnických osob. Je nepochybné, že například s. r. o. by způsobilá ke členství ve fakultativním orgánu a. s. byla, naproti tomu jen stěží bychom tentýž závěr dovodili u subjektů, jejichž právní osobnost je striktně omezena zákonem; příkladmo lze uvést veřejné vysoké školy nebo příspěvkové organizace, které rozhodně nejsou způsobilé k ničemu jinému než k výkonu činnosti, ke které byly zákonem nebo na základě zákona založeny.